

13. ZNANSTVENI SKUP RIJEKA I RIJEČANI U MEDICINSKOJ POVJESNICI

13th SCIENTIFIC MEETING “RIJEKA AND ITS RESIDENTS IN THE HISTORY OF MEDICINE”

U Rijeci je 9. studenoga 2012. održan 13. znanstveni skup *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici*. Domaćin skupa bio je već tradicionalno Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

Skup je organiziralo Hrvatsko znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture u suradnji s Katedrom za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, a održan je uz pokroviteljstvo Ministarstva obrazovanja, znanosti i sporta Republike Hrvatske, Primorsko-goranske županije, Grada Rijeke i Zaklade Sveučilišta u Rijeci. Skup je obuhvaćao 28 izlaganja koja je priredilo 47 autora iz Hrvatske, Slovenije, Srbije i Ujedinjenog Kraljevstva, čime je i ovaj put potvrđen njegov međunarodni karakter.

Nakon pozdravnih riječi prof. dr. sc. Amira Muzura, koji se sudionicima obratio u ime Organizacijskog odbora, skup su pozdravile predstavnice pokrovitelja, gospođa Vedrana Fržop, savjetnica pri Upravnom odjelu za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb Primorsko-goranske županije, i gospođa Ankica Perhat, pročelnica Odjela uprave za zdravstvo i socijalnu skrb Grada Rijeka. U ime domaćina, skupu se obratila prodekanica Medicinskog fakulteta, prof. dr. sc. Čedomila Milin, zaželjevši sudionicima uspješan rad.

Prvoj sesiji izlaganja prethodio je kraći osvrt prof. dr. sc. Ante Škrobonje, predsjednika Organizacijskog odbora skupa i glavnog urednika časopisa AMHA – *Acta medico historica Adriatica*, u povodu desete obljetnice izdavanja ove vrijedne periodične publikacije Hrvatskoga znanstvenog društva



Otvaranje 13. znanstvenog skupa *Rijeka i Riječani u medicinskoj povjesnici*

(Foto: Janex Fischinger)

za povijest zdravstvene kulture. Prof. dr. sc. Škrobonja pritom je predstavio ovogodišnje sveske časopisa.

Centralna tema skupa *1912. u Rijeci i Sušaku: uporišta za zdravstveni turizam i sportsku medicinu* predstavljena je u referatima prve sesije. Sesija je započela izlaganjem Amira Muzura (Rijeka) koji je usporednom analizom na primjeru Opatije i Lovrana pokušao odgovoriti na pitanje što je 1912. značilo nositi titulu “kupališnog mjesta” u Austrijskom odnosno Mađarskom primorju. Mirjana Kos (Opatija) predstavila je nerealizirane projekte kupališnih građevina u Rijeci i širemu riječkom području na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, a na temelju nacrtne dokumentacije koja se čuva u Državnom arhivu u Rijeci. U sljedećem je radu, autora Theodora de Canzianija (Rijeka), predstavljen razvoj Sušaka kao kupališne i lječilišne destinacije. Sušak 1912. godine dobiva naziv kupališnog mjesta i klimatskog lječilišta, a od kupališnih građevina koje se tu u to vrijeme grade važnošću i specifičnošću ističe se Kupalište – hotel *Jadran*. Stota obljetnica rođenja prof. dr. sc. Drage Vrbančića (1912.–1996.) bila je povodom dvama referatima u kojima je predstavljena profesionalna i nastavnička karijera ovoga riječkog liječnika. Jasna Gobić (Rijeka) istaknula



Petak, 9. studenoga 2012. – Radna atmosfera. Vijećnica Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

(Foto: Duša Fischinger)





Subota, 10. studenoga 2012. – *Povijesnomedicinskim stazama Liburnije*
(Brseč, Mošćenice)

(Foto: Duša Fischinger)

je njegove višestruke zasluge za razvitak riječke ginekologije i opstetricije, ali i za afirmaciju primaljstva pri riječkome školstvu, a Predrag Pavlović (Rijeka) predstavio je Vrbanićevo djelovanje u sklopu Radium-zavoda, preteče današnjeg Zavoda za radioterapiju i onkologiju KBC-a Rijeka. Marinko Lazzarich (Rijeka) tematizirao je osebujan životni put Riječanina Erika Vija (1910.–1996.), eminentnog kirurga, književnika i kozmopolita, i to na temelju iščitavanja Vijova autobiografskog romana *Stranputice slobode*. Dubravko Habek (Zagreb) iznio je manje poznate pojedinosti iz bogatoga profesionalnog života prim. Ljubice Bosner (1902.–1990.), riječke kirurginje i ginekologinje. Rad donosi pregled prvog razdoblja profesionalne karijere prim. Bosner do dolaska u Rijeku 1946. godine. Prva je sesija zaključena izlaganjem Nane Palinić (Rijeka) koja je predstavila neostvaren projekt riječke bolnice za zarazne bolesti u Škurinskoj Dragi, koji je 1908. izradio riječki arhitekt Francesco Mattiassi.

Druga sesija skupa obuhvaćala je povijesno-medicinske teme Hrvatskog primorja i Istre. U prvom izlaganju, Jelena Hodak (Rab) predstavila je rad *Povijest arhitekture bolničkog kompleksa Psihijatrijske bolnice Rab*, čiji su koautori Ivan Juretić (Rijeka) i Vesna Šendula-Jengić (Rab). Hodak je istaknula kako je ovaj arhitektonski kompleks sačuvan u izvornom obliku, a spada u

red vrijednih povijesnih spomenika. Ana Alebić–Juretić (Rijeka) usporedila je rezultate analiza saharskog pijeska iz dviju epizoda tzv. žutih kiša koje su pale na grad Rijeku 1901. i 2002. godine. Koautorski rad Duše Fischinger (Ljubljana) i Janeza Fischingera (Ljubljana) tematizirao je život i djelo slikarice Stephanie Glax (1876.–1952.). Duša Fischinger istaknula je da je ova slikarica preko svojih likovnih ostvarenja bila istinska promotorica Opatije. Ivica Vučak (Zagreb) predstavio je život i djelo tršćanskog liječnika Frana Mandića, brata istarskoga narodnog preporoditelja Matka Mandića. Dr. Mandić je, uz liječničku profesiju, sudjelovao u brojnim aktivnostima kojima je cilj bio ravnopravnost hrvatskog naroda u Istri na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Sljedeći referat čiji su autori Dorotea Modrčin (Rijeka) i Amir Muzur (Rijeka) predstavio je organizaciju antituberkulozne zaštite na području Kvarnerske provincije između dvaju svjetskih ratova. Modrčin je istaknula kako je upravo otvaranje mreže antituberkuloznih dispanzera na području čitave provincije bilo od presudne važnosti za suzbijanje onovremene epidemije tuberkuloze. Etnomedicinska baština Mošćenišćine tema je rada čiji su autori Robert Doričić (Rijeka), Ana Montan (Mošćenička Draga) i Igor Eterović (Rijeka). Doričić je predstavio rezultate istraživanja koje je uključivalo analizu medicinskih elemenata u sakralnim objektima župe Mošćenice te pojavnost i očuvanost tradicijskih oblika i praksi čuvanja zdravlja i liječenja od bolesti ljudi, ali i životinja. Posljednje izlaganje unutar ove skupine tema autorice Snježane Paušek-Badždar (Zagreb) bilo je posvećeno liječniku Ivanu Brattiju (Kopar, XVI. st.) i njegovoj važnosti u kontekstu europske renesansne alkemije i medicine. Autorica je pritom posebno istaknula Brattijeva istraživanja o pripremi pitkog zlata i njegova korištenja u terapijske svrhe.

Predstavljanjem rada *Lastovski statut i zdravstvena kultura* Đorđa Milovića i Grozdane Milović-Karić otvorena je popodnevna sesija skupa. Milović je spomenuo kako je ovaj statut, donesen 1310. godine i nadopunjavan do 18. stoljeća, tek u manjem dijelu pridavao pažnju problemima zdravstvene kulture. Visoka 130. obljetnica hrvatske sveučilišne farmacije bila je tema koautorskog rada Nikole Kujundžića (Zagreb) i Suzane Inić (Zagreb). Inić je dala povijesni pregled hrvatske sveučilišne farmacije od utemeljenja Zagrebačkog sveučilišta (1874.) do današnjega modernog studija farmacije na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u Zagrebu. Dvojica autora iz Novog Sada, Jovan Maksimović i Marko Maksimović, predstavili su profesore Primaljske škole u Zadru i udžbenike koje su koristili u nastavi. Primaljska škola u Zadru, osnovana 1820. godine, djelovala je neprekidno gotovo čitavo stoljeće. Jovan Maksimović istaknuo je da su profesori ove škole bili

značajna imena u zdravstvenoj i općoj kulturi Dalmacije. Zvonka Zupanić Slavec (Ljubljana) tematizirala je važnost podučavanja medicinske humanistike na medicinskim fakultetima i pritom predstavila ljubljanski model podučavanja povijesti medicine. Dušanka Krajnović (Beograd) je nakon kraćeg pregleda izdavanja periodičkih publikacija Jugoslovenskog društva za povijest medicine, predstavila koncept nedavno pokrenutog časopisa *Acta historiae medicinae, stomatologiae, pharmaciae, medicinae veterinae* beogradskoga Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture. Koautori rada su Andrijana Milošević Georgiev (Beograd), Nikola Samardžić (Beograd), Haris Dajč (Beograd) i Hana Lango Allen (Exter). Na primjeru biografije Otta Weininger (1880.–1903.), bečkog filozofa i psihologa, Eduard Pavlović (Rijeka) predstavio je koautorski rad koji pokušava odgovoriti na pitanje koliko jedan velegrad poput Beča može utjecati na razvoj pojedinca, ali i biti razlogom njegove propasti. Rad supotpisuju Ljubomir Radovančević (Zagreb), Marija Vučić Peitl (Rijeka) i Joško Prološčić (Rijeka). U svom izlaganju Nadan M. Petri (Split) predstavio je brodolom kroz prizmu medicinskih fenomena koji prate ovaj nepredviđeni događaj kojim se prekida pomorska plovidba.

Posljednju sesiju skupa otvorila je Mihaela Diklić (Zagreb) izlaganjem o počecima medicine na prostoru Starog istoka i istočnog Sredozemlja. Koautor ovog rada je Zlatko Đukić (Osijek). Ana Lesac (Rijeka) predstavila je rezultate istraživanja čiji je cilj bio ispitati pojavnost medicinskih elemenata u hrvatskoj mitologiji. Uz Anu Lesac, istraživačku grupu čine Luka Fotak (Rijeka), Goran Lesac (Kastav) i Ida Maroević (Rijeka). Širi aspekt značenja novoproglašanih svetaca u našem vremenu i prostoru bila je tema rada riječkih autora Eduarda Pavlovića, Marije Vučić Peitl, Vesne Pešić i Joška Prološčića. Temu je obrazložila Pešić na primjeru slike svete Gianne Berette u župnoj crkvi u Vrbovskom. Izlaganjem Urške Šajnović (Ljubljana) predstavljen je povijesni razvoj umjetne oplodnje u svijetu i u Sloveniji. Koautorica ovog rada je Zvonka Zupanić Slavec (Ljubljana). Zupanić Slavec supotpisuje i rad o razvoju transplantacijske medicine u Sloveniji koji je okupljenima predstavila Nastja Svetina (Ljubljana). U posljednjem izlaganju ovogodišnjeg skupa, ljubljanskih autora Jurija Košira i Zvonke Zupanić Slavec, prikazan je razvojni put primjene imunoprofilakse u prevenciji hemolitičke bolesti fetusa i novorođenčeta. Košir se u izlaganju posebno osvrnuo na slovensku praksu primjene imunoprofilakse u prevenciji ove bolesti.

Nakon izlaganja slijedila je rasprava o predstavljenim temama, a zatim su prof. dr. sc. Ante Škrobonja, predsjednik Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture, i prof. dr. sc. Amir Muzur, pročelnik Katedre

za društvene i humanističke znanosti u medicini, dali rezime 13. izdanja ovoga tradicionalnog skupa.

Sljedećeg je dana, 10. studenoga 2012., za sudionike skupa organiziran jednodnevni stručno-znanstveni izlet *Povijesnomedicinskim stazama Liburnije* koji je obuhvaćao posjet trima središtima srednjovjekovnih liburnijskih općina, gradićima Lovran, Brseč i Mošćenice. Nakon obilaska kulturno-povijesnih znamenitosti u ovim gradićima, ugodno je druženje nastavljeno uz ručak u Mošćenicama. Organiziranje izleta za sudionike skupa, koje je ponovno pokrenuto nakon višegodišnje pauze, prepoznatljiva je karakteristika skupa *Rijeka i Riječani u medicinskoj povijesnici* koju su ovogodišnji sudionici skupa s veseljem pozdravili.

Trinaesti znanstveni skup *Rijeka i Riječani u medicinskoj povijesnici* ispunio je očekivanja organizatora. U tradiciji održavanja skupa dužoj od jednog desetljeća, ovogodišnji je brojem održanih izlaganja (28) jedini dostigao prvi skup, održan 2000. godine. Raznolike teme predstavljene na hrvatskom, slovenskom i srpskom jeziku, još su jednom potvrdile kako interes za povijesnomedicinska istraživanja u regiji na jenkava, naprotiv, pokazuje kako je potreba za održavanjem ovakvoga skupa itekako opravdana i dobrodošla.

Robert Doričić